

## Nr 79.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående frågan om kontrollstationer för smör; given Stockholms slott den 27 januari 1933.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## GUSTAF.

*Per Edvin Sköld.*

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1933.*

### Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, VANNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

I propositionen nr 266 till 1930 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till vissa åtgärder för mejerihanteringens och smörexportens befrämjande. Förslagen voro i väsentliga delar grundade på ett av jordbruksutredningen i ämnet avgivet betänkande (st. off. utr. 1930:4). I huvudsaklig överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit beslöt riksdagen, bland annat, att kontrollstationer för smör och ägg skulle genom statens försorg anläggas i Malmö och Göteborg i enlighet med plan, som av Kungl. Maj:t godkändes, och anvisade riksdagen för ändamålet för budgetåret 1930/1931 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »kontrollstationer för smör och ägg» ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor att

täckas av lånemedel. Härjämte bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som kunde finnas erforderliga för smörexportens koncentrerings enligt angivna grunder samt för exportsmörets intagande i kontrollstationerna i Malmö och Göteborg i och för kontroll, skötsel och förvaring före exportens verkställande. Riksdagens beslut anmäldes i dess skrivelse nr 377.

Frågan om kontrollstationerna blev sedermera på grund av väckta motioner vid 1931 och 1932 års riksdagar åter föremål för riksdagens prövning, därvid dock icke beslöts någon ändring i sak i 1930 års beslut.

I motionerna I: 147 och II: 217 vid 1931 års riksdag hemställdes om utredning och förslag rörande anordnande jämväl i Kalmar av betryggande kontroll för export av smör och ägg. I motionen I: 171 hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att det för uppförande av kontrollstationer i Malmö och Göteborg anvisade anslaget icke skulle få tagas i anspråk, förrän en fullständig utredning av frågan, på vilket sätt betryggande smörkontroll borde utövas, blivit verkställd och förelagd riksdagen för prövning. — I utlåtande nr 89 anförde jordbruksutskottet, att några sådana omständigheter icke syntes hava inträffat, som borde föranleda riksdagen att intaga en ändrad ställning beträffande kontrollstationerna i Malmö och Göteborg. Utskottet ansåg sålunda, att de ifrågavarande anläggningarna borde bringas till utförande och att detta med hänsyn till förhållandena å exportmarknaden borde ske så fort omständigheterna det kunde medgiva. Med anledning av det motionsvis framförda förslaget om förläggande av en kontrollstation även till Kalmar ävensom ett framkommet motsvarande förslag beträffande Halmstad uttalade utskottet, att den godtagna koncentreringsprincipen i förevarande hänseende icke borde i och för sig utesluta, att, därest utvecklingen på området skulle därtill föranleda, även annan hamn än Malmö och Göteborg skulle kunna medgivas som smörexporthamn. Denna synpunkt syntes utskottet böra beaktas i samband med det slutliga fastställandet av planerna för de berörda kontrollstationsbyggnaderna, i den mån densamma kunde befinnas böra inverka på omfattningen av dessa byggnader. Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

I motionen I: 17 vid 1932 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en fullständig utredning av frågan, på vilket sätt betryggande smörkontroll borde utövas, samt giva riksdagen del av denna utredning, innan det av riksdagen anvisade beloppet för uppförande av kontrollstationer för smör och ägg toges i anspråk för sitt ändamål. — Jordbruksutskottet anförde i utlåtande nr 1 under punkt 100, att utskottet icke kunde dela den i nämnda motion hävdade meningen, att med varje åtgärd i nu ifrågavarande viktiga angelägenhet borde anstå, tills riksdagen efter en genom Kungl. Maj:ts försorg verkställd utredning på vad sätt betryggande smörkontroll borde utövas beretts tillfälle på nytt taga i övervägande, vilka åtgärder som i förevarande hänseende kunde befinnas böra träffas. Utskottet höll dock före, att de anordningar, vilka Kungl. Maj:t på grund av riksdagens tidigare fattade beslut ägde att vidtaga, givetvis borde avvägas med behörig hänsyn till numera inträdda ändrade förhållande i olika avseenden. Beträffande smörkontrollens anordnande i

Göteborg uttalade utskottet en förväntan, att Kungl. Maj:t skulle före vidtagande av några särskilda anordningar härutinnan noga beakta den anmärkningsvärda nedgången av smörexporten över denna ort. Utskottet hemställde, att motionen — i den mån den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet under angivna punkt hemställt rörande anslag till svenska smörprovningarnas verksamhet — icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen godkände utskottets utlåtande i nu förevarande del.

#### *Utredningar och förslag efter 1930 års riksdag.*

*Lantbruksstyrelsen* avlämnade, efter anbefallning den 20 september 1930, med skrivelse den 30 april 1931 förslag till plan för anläggandet och det närmare anordnandet av kontrollstationerna i Malmö och Göteborg samt till de bestämmelser rörande smörexportens koncentrerings och smörets intagande i kontrollstationerna, som borde meddelas av Kungl. Maj:t. I planen räknade lantbruksstyrelsen icke med några utrymmen för förvaring av exportägg.

För genomförande av smörexportens koncentrerings och exportsmörets intagande i kontrollstationerna föreslog lantbruksstyrelsen utfärdandet av huvudsakligen följande bestämmelser. Smör skulle ej få ur riket utföras av annan än den, som av styrelsen för svenska smörprovningarna erhållit tillstånd att ur riket utföra smör. Sådant tillstånd skulle få meddelas allenast den, som vid framställningen härom skriftligen förbunde sig *dels* att före utförseln i varje förekommande fall, i och för kontroll av svenska smörprovningarna, intaga och uppställa smöret i av honom förhyrd lokal i statens kontrollstation för smör i Malmö eller Göteborg, eller, där fråga vore om mindre partier smör eller mera tillfällig utförsel, att mot av styrelsen för svenska smörprovningarna fastställd avgift låta för kontroll intaga och uppställa smöret i vid nämnda kontrollstationer upprättad speditörsavdelning, *dels* att underkasta sig av styrelsen för svenska smörprovningarna meddelade föreskrifter angående smörets skötsel och förvaring i sådan lokal eller speditörsavdelning, *dels* ock att för sagda kontroll till svenska smörprovningarna erlägga en kontrollavgift, vars storlek fastställdes av Kungl. Maj:t.

#### *Smörkontrollstationen i Göteborg.*

Sedan lantbruksstyrelsen den 6 oktober 1931 avlämnat ett nytt förslag till tomtplats för kontrollstationen i Göteborg, anbefalldes Kungl. Maj:t den 16 oktober 1931 lantbruksstyrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen och styrelsen för svenska smörprovningarna uppgöra ett alternativt byggnadsförslag avseende en mindre anläggning än den av lantbruksstyrelsen i skrivelsen den 30 april 1931 föreslagna.

*Lantbruksstyrelsen* avlämnade den 18 april 1932 ett i enlighet med de styrelsen givna direktiven uppgjort alternativt byggnadsförslag. Lantbruksstyrelsens förslag angående kontrollstationen i Göteborg innebär huvudsakligen följande.

Kontrollstationen skulle uppföras å en tomt inom 34 kvarteret Pirogen, belägen vid Andrégatan, förut benämnd Skeppsbron, i hörnet av Nord-

hemsgatan. Tomten, som omfattar en areal av 1,413 kvadratmeter, äges av Göteborgs stad och skulle inköpas av staten för en köpeskilling av 139,500 kronor. Det av lantbruksstyrelsen förordade byggnadsförslaget har kostnadsberäknats till 625,000 kronor. För anordnande av järnvägsförbindelse till tomten skulle härtil för staten komma en kostnad av 26,800 kronor. Den totala anläggningskostnaden för kontrollstationen, inklusive köpeskillingen för tomten och kostnaderna för järnvägsförbindelsens anordnande, skulle sålunda uppgå till 791,300 kronor. De årliga driftkostnaderna för kontrollstationen, inberäknat ränta och amortering, hava av lantbruksstyrelsen beräknats till 62,359 kronor. Den totala golvarealen i kontrollstationen skulle komma att uppgå till 1,770 kvadratmeter och den för lager- och kontorslokaler effektivt utnyttjade golvarealen till 1,240 kvadratmeter. De utrymmen i kontrollstationen, som med någon större säkerhet skulle kunna beräknas bliva redan från början tagna i anspråk, har lantbruksstyrelsen emellertid endast beräknat till 1,120 kvadratmeter. Hyresinkomsterna för sistnämnda areal har lantbruksstyrelsen, med utgående ifrån att hyran bestämdes till 40 kronor per kvadratmeter i fråga om lagerlokaler och 30 kronor per kvadratmeter beträffande kontorslokaler, beräknat till 40,800 kronor, allt för år räknat. Sattes dessa hyresinkomster i relation till driftkostnaderna, skulle alltså de beräknade hyresinkomsterna täcka omkring 65 procent av driftkostnaderna.

Göteborgs stads försäljningsanbud å den för kontrollstationen i Göteborg föreslagna tomten gäller för närvarande till den 1 februari 1933, dock har jag förvissat mig om anbudstidens utsträckande till den 1 april 1933.

#### Smörkontrollstationen i Malmö.

Sedan järnvägsstyrelsen den 14 oktober 1931 avgivit utlåtande rörande den av lantbruksstyrelsen i skrivelsen den 30 april 1931 föreslagna platsen för förläggningen av kontrollstationen i Malmö, beslöt Kungl. Maj:t den 16 oktober 1931, att en kontrollstation för smör skulle genom byggnadsstyrelsens försorg uppföras på en å statens järnvägars bangårdsområde i Malmö belägen tomt i huvudsaklig överensstämmelse med ett av arkitekten Torben Grut uppgjort förslag, och ställde Kungl. Maj:t för ändamålet av förenämnda reservationsanslag å 4,000,000 kronor till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av 970,000 kronor.

Efter meddelandet av nämnda beslut hemställde emellertid hamndirektionen i Malmö, att underhandlingar måtte upptagas angående ett inom direktionen väckt förslag om uppförande genom Malmö stads försorg av en byggnad å Ångbåtsbron i Malmö, vari staten skulle få disponera erforderliga lokaler för smörkontrollstationen. Med anledning härav förordnade Kungl. Maj:t den 4 december 1931, att med verkställandet av de genom beslutet den 16 oktober 1931 byggnadsstyrelsen anbefallda åtgärderna skulle tills vidare anstå.

Sedan hamndirektionen därefter den 12 april 1932 framlagt ett närmare erbjudande angående det nya förslaget, uppdrog Kungl. Maj:t den 15 april 1932 åt lantbruksstyrelsen att förhandla med hamndirektionen

rörande ordnandet av frågan om kontrollstationen i Malmö på grundvalen av nämnda förslag, därvid det skulle åligga lantbruksstyrelsen att samråda med styrelsen för svenska smörprovningarna och med representanter för smörexportörer. Genom särskilda remisser överlämnades sedermera till lantbruksstyrelsen vissa framställningar i kontrollstationsfrågan, nämligen från Sveriges smörexportfirmors förening, skånska smörexportföreningen, Örebro läns hushållningssällskap, Örebro läns mejeriidkareförening, Sveriges allmänna sjöfartsförening, svenska hamnförbundet och järnvägsstyrelsen.

Den 22 april 1932 har *kommerskollegium* avgivit infortrat utlåtande rörande frågan om förläggningen av kontrollstationen i Malmö.

*Lantbruksstyrelsen* har sedermera, efter förhandlingar med utsedda delegerade för hamndirektionen i Malmö, den 12 december 1932 överlämnat ett förslag till hyresavtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmö stad angående upplåtande åt kronan, för anordnande av en smörkontrollstation, av lokaler i en byggnad å Ångbåtsbron i Malmö, som hamndirektionen åtog sig att uppföra. Förslaget till hyresavtal har enligt vad lantbruksstyrelsen den 2 januari 1933 meddelat godkänts av stadsfullmäktige i Malmö vid sammanträde den 21 december 1932 med vissa huvudsakligen formella ändringar, vilka lantbruksstyrelsen förklarat sig biträda. Avtalsförslaget torde i sitt slutligen föreliggande skick få i avskrift såsom *bilaga* fogas vid detta protokoll. Det nya förslaget till ordnandet av kontrollstationen i Malmö innebär huvudsakligen följande.

Malmö stad skall genom sin hamndirektion å Ångbåtsbron i Malmö uppföra en byggnad i överensstämmelse med ett av arkitekten Torben Grut upprättat förslag, inrymmande bland annat provnings-, lager- och kontorslokaler för en statens smörkontrollstation.

Byggnadens andra och tredje våningar skola i sin helhet upplåtas åt kontrollstationen. Andra våningen skall så gott som helt upptagas av smörexportörernas lagerlokaler, under det att i tredje våningen skola inrymmas såväl provningslokaler för svenska smörprovningarna som kontorsrum för smörprovningarna och smörexportörerna. Bottenvåningen är till större delen beräknad att inrymma styckeodsmagasin och förrådsrum för hamnens räkning, men dit skola jämväl förläggas kylmaskins-, transformator- och pannrum m. m. för kontrollstationen.

Den för kontrollstationen beräknade golvytan utgör sammanlagt 3,400 kvadratmeter. Det utrymme, som effektivt utnyttjas som lager- och kontorsrum, uppgår till 2,460 kvadratmeter, därav för smörlager och provningslokaler 1,675 kvadratmeter och för kontor, inklusive maskinistbostad, 785 kvadratmeter. I det tidigare förslaget om kontrollstationens uppförande å bangårdsområdet i Malmö räknades med en total golvyta av 3,700 kvadratmeter och en effektivt utnyttjad golvyta av 3,063 kvadratmeter. I nu föreliggande förslag har emellertid räknats med ungefär samma lokalbehov för svenska smörprovningarna och smörexportörerna som i nyss nämnda förslag. Däremot har en stark besvärning gjorts i fråga om reservutrymme, som även är avsett till en s. k. speditörsavdelning, d. v. s. till lager- och kontorsutrymmen för mera tillfälliga export-

törer. Reservutrymmet har sålunda reducerats från 829 kvadratmeter golvyta i det tidigare förslaget till 295 kvadratmeter golvyta i nu föreliggande förslag.

Vid beräkandet av lokalbehovet har lantbruksstyrelsen räknat med att den nuvarande smörexporten över Trälleborg, Hälsingborg, Halmstad och Kalmar skulle dirigeras till kontrollstationen i Malmö.

Under de förhandlingar, som föregått upprättandet av förslaget till hyresavtal, hava hamndirektionens delegerade förklarat sig utgå ifrån att kostnaderna för själva byggnadsstommen skola amorteras på 50 år samt kostnaderna för de s. k. installationerna (isolering, maskiner och ledningar) på 25 år. De delegerade hava vidare uppställt fordran på att hyrestiden fastställas på sådant sätt, att under samma tid kostnaderna för installationerna, vilka uteslutande äro avsedda för kontrollstationen, hinna bliva helt amorterade och kostnaderna för byggnadsstommen till någon mera väsentlig del täckta.

Lantbruksstyrelsen och de delegerade hava enats om att hyrestiden skulle sättas lika med den beräknade totala amorteringstiden av 50 år, med rätt dock för staten att frånträda hyresavtalet efter 25 år, därest staten vid de 25 årens utgång lämnade Malmö stad gottgörelse för den uteblivna amorteringen, sådan denna beräknats vid en till 25 år bestämd hyrestid (1 och 9 §§ i förslaget till hyresavtal). Enligt de i avtalsförslaget angivna grunderna skulle nämnda gottgörelse komma att uppgå till inemot 70,000 kronor.

Vid hyresersättningens bestämmande har man utgått ifrån att den del av byggnaden, som skulle upptagas av smörkontrollstationen, i uppförande i komplett skick drager en kostnad av 690,000 kronor, varav 402,000 kronor för byggnadsstommen och 288,000 kronor för installationerna, samt att staden för bestridande av byggnadskostnaderna erhöle lån mot en effektiv ränta av 5 procent. Hyran har beräknats sålunda, att det årliga hyresbeloppet sättes lika med en annuitet, som svarar mot en amortering under 50 år av kostnaderna för byggnadsstommen och under 25 år av kostnaderna för installationerna. Enligt dessa grunder skall den årliga hyra, som staten har att betala för kontrollstationen, i sin helhet utgöra under de första 25 åren 42,400 kronor och under de senare 25 åren 22,000 kronor (2 § i avtalsförslaget). För den händelse emellertid byggnaden skulle komma att i uppförande draga en lägre kostnad eller staden erhålla lån med lägre effektiv ränta, skall den angivna hyran automatiskt sänkas i proportion till denna lägre kostnad eller lägre ränta. Hyresersättningen inkluderar allenast förräntning och amortering av anläggningskostnaderna för byggnaden. Malmö stad har icke beräknat någon ersättning för tomten och ej heller för det yttre underhållet, som skall åligga staden.

Vid hyrans beräkning har man förutsatt, att installationerna i stort sett icke kunna förväntas äga bestånd längre tid än 25 år, varefter sålunda en förnyelse av desamma är att räkna med såsom behöflig. En-

ligt 6 § i avtalsförslaget skall det ankomma på staten såsom hyresgäst att svara för denna förnyelse. Statens kostnader för kontrollstationen kunna således beräknas komma att för de senare 25 åren av hyrestiden i motsvarande mån ökas. Lantbruksstyrelsen har ansett sig kunna räkna med att kostnaderna för staten för installationernas förnyande härigenom skulle bliva något lägre än för det fall, att förnyelsen skulle påläggas Malmö stad och ersättning härför redan nu kontraktsevenligt fastställas.

Staten skall enligt 6 § i avtalsförslaget svara för det inre underhållet beträffande den del av byggnaden, som avses med upplåtelsen, samt handhava driften av kontrollstationen och svara för därmed förenade kostnader. Då kostnaderna för det inre underhållet, inklusive underhållet av anläggningarna, äro i mycket hög grad beroende av anläggningarnas skötsel, hava goda skäl ansetts tala för att underhållet och driften läggas på samma hand. Det har även syntts vara naturligt, att kontrollstationens ledning själv handhar driften, då det måste ankomma på denna ledning att lämna direktiv för anläggningarnas skötsel, exempelvis bestämma nedkylningsgraden för lagerlokalerna. Genom att driften överlämnas till kontrollstationens ledning har dessutom ansetts, att största möjligheter skulle skapas för att driften skötes på mest ekonomiskt sätt.

Tillträdesdagen är i 1 § förslagsvis bestämd till den 1 april 1934. Enligt 3 § skall kronan äga rätt att till annan hyresgäst, mot vars solvens hamndirektionen icke har något att erinra, överlåta hyresrätten till de förhyrda lokalerna eller delar därav, och skall den nya hyresgästen i så fall inträda i direkt rättsförhållande till hamndirektionen. (Enligt av stadsfullmäktige i Malmö vid godkännandet av avtalsförslaget gjort tilllägg till 3 § skall emellertid kronan ansvara såsom för egen skuld för att den nye hyresgästen vederbörligen fullgör hyresgästens förpliktelser enligt förevarande kontrakt.) Anledningen till berörda bestämmelse angående hyresrättens överlåtande har varit, att lantbruksstyrelsen velat hålla möjligheten för staten öppen att sätta annan i sitt ställe, därest förutsättningar härför eventuellt skulle kunna föreligga. Lantbruksstyrelsen har härvid närmast tänkt på Svenska mejeriernas riksförening u. p. a., som möjligen skulle kunna komma att, så vitt angår de för smörexportörerna avsedda lokalutrymmena, träda i statens ställe.

För den tidigare ifrågasatta kontrollstationen å statens järnvägars bangårdsområde i Malmö beräknade lantbrukstyrelsen i sin skrivelse den 30 april 1931 driftkostnaderna på följande sätt:

1. Ränta (4.5 procent) och amortering (50 år) å byggnadskostnaden, 819,000 kronor .....	kronor 41,450
2. Ränta (4.5 procent) och amortering (20 år) å kostnad för kylanläggning, 105,000 kronor .....	» 8,000
3. Ränta (4.5 procent) och amortering (20 år) å anläggningskostnad för värme, vatten, avlopp och gas, 46,000 kronor .....	» 3,550
4. Underhåll av byggnad .....	» 4,095
5. Underhåll av kylanläggning samt anläggning för värme, vatten, avlopp och gas .....	» 2,050
6. Elektrisk ström .....	» 6,845
7. Vatten, ammoniak och olja .....	» 2,475

8. Bränsle .....	kronor	2,200
9. Avlöning till maskinist (slutlön, förutom bostad med värme) .....	»	4,000
10. Skatter .....	»	5,000
11. Förvaltningskostnad .....	»	700
12. Diverse omkostnader .....	»	2,000
		Summa kronor 82,365.

Motsvarande driftkalkyl för nu föreliggande förslag skulle enligt lantbruksstyrelsen få följande utseende:

Post 1, 2, 3. Utbytas mot beräknad hyra .....	kronor	42,400
Post 4. Underhåll av byggnad (yttre underhåll bortfaller) .....	»	2,000
Post 5. Bibehålles .....	»	2,050
Post 6. Bibehålles .....	»	6,845
Post 7. Vatten, ammoniak och olja (kostnad för kylvatten bortfaller, då sjövattnen kan direkt uppumpas) ..	»	500
Post 8. Bränsle (posten minskas något på grund av byggnadens minskade volym) .....	»	1,800
Post 9. Bibehålles .....	»	4,000
Post 10. Skatter (bortfalla) .....		—
Post 11. Förvaltningskostnad	} (posterna minskas något bland annat på grund av byggnadens minskade storlek) .....	» 2,000
Post 12. Diverse omkostnader		
		Summa kronor 61,595.

Statens totala årskostnad för kontrollstationen i Malmö enligt nu föreliggande förslag skulle alltså kunna räknas till i runt tal 61,600 kronor. Denna totala årskostnad, fördelad på den effektivt utnyttjade golvarealen, eller 2,460 kvadratmeter, ger en genomsnittlig årskostnad av 25 kronor 4 öre per kvadratmeter. Till jämförelse kan nämnas, att motsvarande siffra för förslaget beträffande bangårdsområdet var 26 kronor 89 öre. Härav följer, att föreliggande förslag är 1 krona 85 öre billigare än bangårdsförslaget per kvadratmeter golvyta, vilket med hänsyn tagen till den reducerade golvarealen gör en årlig kostnadsminskning av 4,551 kronor. Om emellertid, förutom nämnda nettoareal, alla till respektive lokaler hörande utrymmen, såsom tamburer, lunchrum, toaletter m. m., medtagas vid beräkning av golvarealen — något som i regel torde ske vid uthyrning av affärslägenheter — skulle den sålunda hyresbelagda golvarealen komma att uppgå till 2,920 kvadratmeter och den genomsnittliga hyreskostnaden utgöra 21 kronor 10 öre per kvadratmeter.

Med utgående från angivna årskostnader har lantbruksstyrelsen verkställt en beräkning av den årliga hyreskostnaden för de olika lägenheterna i den föreslagna kontrollstationen. Lantbruksstyrelsen har därvid — under antagande att de kylda utrymmena, i överensstämmelse med vad tidigare skett vid planläggningen av ifrågavarande kontrollstationer, beläggas med 5 kronor högre hyra per kvadratmeter golvyta än kontorslokalerna, eller 27 kronor 50 öre mot 22 kronor 50 öre för de senare — kommit till följande resultat, räknat efter den effektivt utnyttjade golvarealen:



		Kronor
Svenska smörprovningarna .....	$(310 \times 27.50 + 325 \times 22.50)$	15,837: 50
1 exportör .....	$(535 \times 27.50 + 103 \times 22.50)$	17,030: —
1 » .....	$(305 \times 27.50 + 104 \times 22.50)$	10,727: 50
1 » .....	$(290 \times 27.50 + 98 \times 22.50)$	10,180: —
Reservutrymmen för exportörer .....	$(235 \times 27.50 + 60 \times 22.50)$	7,812: 50
		61,587: 50.

Beträffande uthyrningen av lokalerna har lantbruksstyrelsen anført. De beräknade hyrorna kunna, om hänsyn tages till kontrollstationens belägenhet samt till lokalernas beskaffenhet och tekniska utrustning, icke gärna anses oskäligen, om ock måhända något höga. I varje fall äro de säkerligen betydligt högre än de hyror smörexportörerna för närvarande ha va att vidkännas. Med hänsyn härtill synes det finnas föga utsikter för att exportfirmorna skola frivilligt inflytta i kontrollstationen, något som jämväl framgått av de överläggningar i ämnet, som lantbruksstyrelsen haft med representanter för dessa firmor. Att härvidlag utöva tvång synes emellertid föga tilltalande, även om man från början räknat med att tvångsåtgärder skulle kunna bliva behöfliga för kontrollplanens genomförande. Genom tillkomsten av svenska mejeriernas riksförening har för övrigt denna fråga kommit i ett nytt läge. Inom denna förening synes man hysa stort intresse för att kontrollstationen kommer till stånd. Föreningen kan på grund av ett med smörexportörerna i september 1932 träffat avtal angående smörexports ordnande m. m. (det s. k. smöravtalet) strängt taget sägas vara den verkliga smörexportören i landet, och kontrollstationen kommer helt att tjäna föreningens ändamål. Det synes lantbruksstyrelsen vid sådant förhållande vara fullt naturligt och motiverat, att föreningen lämnar sin ekonomiska medverkan till att hålla exportörernas hyreskostnader inom rimliga gränser, så att dessa kunna finna med sin fördel förenligt att frivilligt inflytta i kontrollstationen. Lantbruksstyrelsen har emellertid ansett sig icke böra nu närmare ingå på detta spörsmål utan endast velat lämna en antydning om tilläventyrs förefintlig möjlighet att ordna denna kontrollfråga på frivillighetens och samförståndets väg.

Vid en jämförelse mellan föreliggande förslag och bangårdsförslaget i fråga om deras inbördes företräde har lantbrukstyrelsen framhallit följande.

Ångbåtsbron är ojämförligt bättre belägen i förhållande till stadens affärscentrum än bangårdsområdet, med förnämligt läge i den finaste delen av hamnen. Detta läge för kontrollstationen föredrages jämväl av smörexportörerna framför den avsedda tomten å bangårdsområdet. — En påtaglig nackdel med föreliggande förslag är emellertid, såsom jämväl framhallits av smörexportörerna, att dessas lagerlokaler äro förlagda en trappa upp i byggnaden. Härigenom försvåras och fördyras i viss mån transporten till och från lagerlokalerna, i den mån denna sker med bil eller järnvägsvagn. För varje exportör finnes dock särskilt intag för smöret med tillhörande hiss. Utlastningen till båtarna blir också snarast underlättad genom lagerlokalernas förläggning en trappa upp. — Vad kostnadsfrågan beträffar bör föreliggande förslag ställa sig något billigare än bangårdsförslaget, även om tillbörlig hänsyn tages till byggnadens minskade storlek. — Vid lantbruksstyrelsens tidigare utredning i

ämnet har en förläggning till Ångbåtsbron, eller till den därmed i förevarande avseende jämnställda Badhusparken, beräknats medföra icke obetydliga högre kostnader för smörets nedtransport från järnvägen till kontrollstationen och för återtransporten till järnvägsstationen av den del av exportsmöret, som utföres över Trälleborg, än en förläggning till bangårdsområdet, på grund av olika avgifter för smörets transport över hamnområdet. Enligt bestämda uppgifter från såväl Malmö hamndirektion som vederbörande järnvägsförvaltning komma emellertid dessa avgifter att bortfalla, i det att statens järnvägar skulle kostnadsfritt framföra vagnslastförsändningar och större stycke gods försändningar till och från hamnområdet. Härigenom skulle nämnda transportkostnader för exportörerna i det stora hela bortfalla. Då vidare utlastning från kontrollstationen till de smörförande båtarna måste bli förenad med lägre kostnader vid en förläggning till Ångbåtsbron, i det att utlastningen här kan ske direkt medelst en mekanisk transportanordning, synes numera en förläggning till Ångbåtsbron rent av kunna beräknas medföra minskade kostnader för smörets transport till och från kontrollstationen än bangårdsförslaget. — En omständighet som i viss mån synes tala emot föreliggande förslag är, att staten enligt hyresavtalet skulle under hyrestiden helt amortera anläggningskostnaden för den byggnad, vari kontrollstationen skulle inrymmas, men byggnaden efter de 50 årens utgång tillfalla Malmö stad. Den besparing i de årliga utgifterna för kontrollstationen av omkring 4,500 kronor, som ett realiserande av föreliggande förslag beräknats medföra i förhållande till bangårdsförslaget, synes emellertid helt uppväga nämnda olägenhet. — Det får ej heller förbises, att det torde vara ojämförligt lättare att för annat ändamål uthyra lägenheter i den nu föreslagna kontrollstationsbyggnaden än i en till bangårdsområdet förlagd kontrollstationsbyggnad och att statens risk därför torde bli mindre, för den händelse större eller mindre delar av kontrollstationen icke längre bli behövlige för sitt ursprungliga syfte.

Av det anförda framgår enligt lantbruksstyrelsens mening, att till synes övervägande fördelar för staten och smörexportörerna kunna beräknas följa med en förläggning av kontrollstationen till Ångbåtsbron. Lantbruksstyrelsen har därför ansett sig kunna giva företräde åt föreliggande förslag framför bangårdsförslaget.

#### *Smörexportens fördelning å olika utförselorter.*

Fördelningen av Sveriges smörexport, räknad i ton, å olika utförselorter under åren 1929—1932 framgår av följande tabell:

Exportort	1929	1930	1931	1932
Stockholm .....	4	11	8	—
Kalmar .....	15	138	171	138
Trälleborg .....	6,444	6,259	3,582	2,248
Malmö .....	11,947	13,804	11,068	8,467
Hälsingborg .....	504	539	92	67
Halmstad .....	156	936	1,758	731
Göteborg .....	5,821	4,923	2,795	1,368
Strömstad .....	8	21	3	—
Mon .....	19	17	—	—

Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att den för 1930 års riksdag framlagda planen för anläggande av kontrollstationer för smör och ägg i Malmö och Göteborg näppeligen torde böra i oförändrat skick vidblivas. De av sagda års riksdag såsom nödvändiga för frågans slutliga lösning förutsatta ytterligare utredningarna i ärendet hava måst bliva både omfattande och tidsödande. Under arbetets gång hava förhållandena å exportmarknaden för smör utvecklats i en riktning, som i förening med framkomsten av nya uppslag till frågans lösning ställt spørgsmålet om kontrollstationerna i delvis ändrat läge.

Det förslag i avseende å kontrollstationen i Malmö, som med anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 15 april 1932 nu framlagts av lantbruksstyrelsen, skiljer sig i åtskilliga hänseenden från motsvarande plan år 1930. Frånsett det förhållande, att utrymmen för ägg ej ansetts behöva ifrågakomma samt att lokalernas omfång i övrigt väsentligen inskränkts, särskilt genom reducering av de s. k. reservutrymmena för smör, innebär det nya förslaget den stora avvikelsen från den tidigare planen, att staten icke själv skall anlägga kontrollstationen, utan denna skall enligt hyresavtal mellan staten och Malmö stad inrymmas i en av staden till uppförande ifrågasatt byggnad å den s. k. Ångbåtsbron i Malmö. Lika med lantbruksstyrelsen anser jag det sist framkomna förslaget innebära vissa fördelar i jämförelse med den av statsmakterna hittills avsedda anordningen. Sålunda undgår staten kapitalutlägg för kontrollstationens byggande, och årsutgifterna torde bliva något nedbringade, vartill kommer, att Ångbåtsbrons läge torde vara att föredraga framför det tidigare ifrågasatta s. k. bangårdsområdet och även framför andra påtänkta byggnadsplatser. Vid ett val mellan de föreliggande olika förslagen i avseende å kontrollstationen för smör i Malmö finner jag mig följaktligen böra giva företräde åt förberörda såsom »Ångbåtsbron II» betecknade förslag. En lösning av frågan enligt denna linje, vilken innebär en väsentlig avvikelse från 1930 års plan och ingående av ett staten för lång tid bindande hyresavtal av stor ekonomisk räckvidd, lär emellertid med hänsyn till det av riksdagen i ämnet redan fattade beslutet böra underställas riksdagen.

Härav följer emellertid icke, att jag finner allt i förevarande spørgsmål vara så klarlagt, att, efter ett riksdagsbeslut i nyss antydd riktning, ett omedelbart undertecknande från Kungl. Maj:ts sida av förberörda hyresavtal med Malmö stad kan ske. Mot bestämmelserna i hyresavtalet har jag i huvudsak visserligen intet att erinra, dock torde bestämmelsen i § 11 såsom varande utan laga verkan böra utgå. Däremot synes mig all anledning föreligga, att, innan ett hyresavtal ingås liksom för övrigt innan staten över huvud taget i ekonomiskt hänseende engagerar sig för kontrollstationens förverkligande, närmare utredning åvägbringas rörande statens möjligheter att i sin tur få de för smörexportörerna avsedda lager- och kontorslokaler i kontrollstationen uthyrda. Av vad hittills förekommit framgår, att smörexportörerna icke visat större villighet att inflytta i de nya

lokalerna. På denna punkt tarvas därför ytterligare överläggningar och överväganden. Såsom lantbruksstyrelsen antytt kan även tänkas, att svenska mejeriernas riksförening u. p. a., som i anslutning till av Kungl. Maj:t erhållen rätt att uppbära s. k. allmän mjölkavgift träffat ett avtal med smörexportörerna angående smörexportens ordnande, kan lämna sin medverkan till hyresfrågans ordnande. Visar det sig, att dessa överväganden och förhandlingar leda till ett för staten tillfredsställande resultat, torde med stöd av det ifrågasatta riksdagsbemyndigandet hyresavtal böra snarast ingås mellan Kungl. Maj:t och Malmö stad enligt i huvudsak de i föreliggande avtalsförslag intagna bestämmelser. Skulle åter smörexportörerna liksom riksföreningen till äventyrs ej i önskvärd omfattning vilja frivilligt medverka till frågans lösning, anser jag, som i likhet med lantbruksstyrelsen finner tvång härutinnan ej vara tilltalande, att med kontrollstationens i Malmö förverkligande tills vidare bör anstå.

Vad slutligen angår frågan om kontrollstationen i Göteborg är att märka, att smörexporten häröver under de sista åren visat sådan nedgång, att anläggandet genom statens försorg för den betydande kostnad, varom här är fråga, av en kontrollstation därstädes måste möta allvarliga betänkligheter. Jag tror mig även veta, att smörexportörerna i Göteborg ej ställa sig mer intresserade för förslagets genomförande nu än tillförne. För så vitt ej riksdagen uttalar sig för ett omedelbart fullföljande av planen med kontrollstationens i Göteborg uppförande, synes mig därför andra linjer böra sökas för en lösning av frågan om smörkontrollen därstädes och smörexportens koncentrerings till, förutom Malmö, Göteborg. I dylikt syfte torde, efter särskilt beslut av Kungl. Maj:t, böra i lämplig befunden ordning undersökas, om icke erforderliga lokaler kunna för ändamålet, liksom i Malmö, förhyras eller smörkontrollen verkställas i exportörernas egna lokaler, under förutsättning att dessa lokaler finnas fullt tjänliga för sitt ändamål. På dylik utredning grundat förslag i hyresfrågan torde i sinom tid, i den mån anledning därtill föreligger, böra underställas riksdagen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, under av mig angiven förutsättning, förhyra lokaler för anordnande av en kontrollstation för smör i Malmö.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:  
*Rune Thygesen.*

**Bilaga.****Förslag till hyresavtal.**

Mellan Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, samt Malmö stad genom dess hamndirektion, å andra sidan, har denna dag träffats följande hyresavtal.

**§ 1.**

Hamndirektionen, som åtager sig att å den s. k. Ångbåtsbron i Malmö uppföra en byggnad i överensstämmelse med ett av arkitekten Torben Grut upprättat förslag, i stadsfullmäktiges i Malmö protokoll för den 30 mars 1932, nr 80, benämnt »Ångbåtsbron II», uthyrer till Kungl. Maj:t och Kronan för en tidrymd av femtio år, räknat från och med den 1 april 1934, följande utrymmen i nämnda byggnad, nämligen: II och III våningarna jämte i I våningen inrymda inlastningsrum för speditör, kyl-, maskin-, transformator- och pannrum samt trapphus och hisschakt m. m., allt å bifogade ritningar<sup>1</sup> inramat med röd färg, med därtill hörande kylmaskineri och andra installationer.

Byggnaden skall av hamndirektionen vara komplett utförd med för avsett ändamål fullständiga kylanordningar, värme-, gas-, vatten- och elektriska installationer, hissar m. m., varvid förutsatts, att kylmaskineriet skall hava en kapacitet att kunna på en gång nedkyla samtliga avsedda lokaler till + 6° C.

Hyresgästen äger rätt att, därest så anses behöfligt, under byggnadstiden påfordra sådana mindre ändringar i avseende å byggnadens inredning och utrustning, vilka icke medföra ökad kostnad.

**§ 2.**

De uthyrda lokalerna äro avsedda att användas till smörkontrollstation, kontors- och lagerlokaler.

För samtliga lokaler skall Kungl. Maj:t och Kronan erlægga en årlig hyra av under de första tjugufem åren 42,400 kronor och under de återstående tjugufem åren 22,000 kronor. Hyran erlägges kvartalsvis i förskott.

Hyresbeloppet har beräknats på grundval av att byggnaden i uppförande i komplett skick skall draga en kostnad, motsvarande den av arkitekten Grut beräknade, eller 690,000 kronor, varav 402,000 kronor för byggnadsstommen och 288,000 kronor för installationer (isolering, maskiner och ledningar), samt att staden för bestridande av byggnadskostnaderna kan erhålla lån mot en effektiv ränta av fem procent, varjämte hyran så beräknats, att det årliga hyresbeloppet utgör en annuitet, som svarar mot en amortering under 50 år av kostnaden för byggnadsstommen och under 25 år av kostnaden för installationerna. För den händelse byggnadsstommen eller installationerna komma att draga en lägre kostnad eller staden beviljas lån mot lägre effektiv ränta än den angivna, förbinder hamndirektionen sig att efter samma beräkningsgrund sänka hyran i proportion till denna lägre kostnad eller lägre ränta.

<sup>1</sup> Ej här återgivna.

## § 3.

Avtalet förutsätter, att Kungl. Maj:t och Kronan äger rätt att i sin tur till svenska smörprovningarna och till exportörer av lantbruks- och trädgårdsprodukter återuthyra lokaler i byggnaden. Kungl. Maj:t och Kronan skall också äga rätt att till annan hyresgäst, mot vars solvens hamndirektionen icke har något att erinra, överlåta hyresrätten till förhyrda lokaler eller delar därav. Den nye hyresgästen inträder i så fall i direkt rättsförhållande till hamndirektionen. Kungl. Maj:t och Kronan ansvarar emellertid såsom för egen skuld för att den nye hyresgästen vederbörligen fullgör hyresgästens förpliktelser enligt detta kontrakt.

## § 4.

Därest hyresgästen under hyrestiden på grund av minskat behov av utrymme icke längre skulle vara i behov av samtliga de förhyrda lokalerna, äger hyresgästen rätt att själv återuthyra sådana lokaler, dock icke för sådant ändamål eller på sådant sätt, att det uppenbarligen står i strid med hamnens intressen.

Hamndirektionen förbinder sig ävenledes att för sådant fall vara hyresgästen på allt sätt behjälplig med sådana lokalers återuthyrning. För varje fall äger hamndirektionen rätt att själv övertaga ledigblivna lokaler mot minskning efter överenskommelse av den i § 2 bestämda hyressumman, svarande mot de övertagna lokalernas beskaffenhet och storlek i förhållande till totalutrymmet av samtliga genom detta hyresavtal förhyrda lokaler.

## § 5.

Hamndirektionen åtager sig att ombesörja och bekosta framdragande av erforderliga järnvägsspår till kontrollstationen samt svara för underhållet därav.

Inga avgifter få av hamnen under kontraktstiden uppbäras för framförande av järnvägsvagnar till och från kontrollstationen över hamnområdet.

Hamndirektionen garanterar för sin del obehindrad järnvägs- och biltrafik till och från kontrollstationen.

Hamndirektionen garanterar, att de smörförande båtarna för inlastning av smör skola av hamnmyndigheterna anvisas att tillägga vid kajen utanför stationen utan särskild kostnad för kontrollstationen eller exportörerna.

## § 6.

Den i § 2 bestämda årliga hyresersättningen avser endast rätten att disponera själva lokalerna med samtliga tillhörande installationer.

Hyresgästen skall själv handhava driften och svara för därmed förenade kostnader. Han har även att svara för sådant underhåll och sådant utbyte av förslitna delar med avseende å installationerna, som äro för driften behövlige. Hamndirektionen skall sålunda under hyrestiden icke vidkännas någon som helst kostnad med avseende å installationerna.

Hyresgästen åligger slutligen att ansvara för inre underhåll av den del av byggnaden, som avses med upplåtelsen. Till inre underhåll skall icke räknas sådana brister, som inom de två första åren efter hyrestidens inträdande uppkomma, såsom sprickor i följd av husets sättning och dylikt, vilket hamndirektionen förbinder sig att avhjälpa.

För installationernas bestånd ikläder sig hamndirektionen gent emot

hyresgästen samma garanti, som hamndirektionen kan erhålla av blivande leverantörer, och förbinder sig hamndirektionen att av dessa söka utverka längsta möjliga garantitid.

#### § 7.

Hyresgästen äger rätt att under hyrestiden på egen bekostnad vidtaga önskade ändringar med avseende å inredningen inom de förhyrda lokalerna, häri även inbegripet sådana arbeten som uppförandet av nya väggar eller nedrivandet av redan befintliga sådana eller omändringar av installationer, allt under förutsättning, att dessa ändringar icke minska byggnadens värde och hamndirektionen lämnar sitt tillstånd till ändringarnas verkställande.

Såvitt annat icke överenskommits, äger hyresgästen vid hyrestidens slut icke påfordra ersättning för sålunda verkställda ändringar eller fast inredning, även om de ökat byggnadens värde.

#### § 8.

Hamndirektionen förbinder sig att samtidigt med byggnadens uppförande låta utföra lämplig utlastningsanordning för smörets utlastning i båtarna från exportörernas lagerlokaler. För denna anordnings användande har hamndirektionen rätt att av smörexportörerna uttaga särskild avgift.

#### § 9.

Hyresgästen äger rätt att efter tjugufem år frånträda hyresavtalet, under villkor att han till hamndirektionen erlägger ett belopp, motsvarande skillnaden mellan fyrtio procent av kostnaden för byggnadsstommen och vad som under de gångna tjugufem åren genom de årliga hyresavgifterna redan avamorterats å samma kostnad (22,8 procent), samt att han till hamndirektionen anmäler sin önskan att frånträda hyresavtalet minst två år före de tjugufem årens utgång.

#### § 10.

Vid hyrestidens slut skola de förhyrda lokalerna avlämnas i väl underhållet skick. Sådan skyldighet föreligger icke beträffande installationerna. Hyresgästen är dock skyldig att under hyrestiden underhålla installationerna, i den mån detta är nödvändigt för vidmakthållande av byggnadens goda bestånd i övrigt.

#### § 11.

Efter utgången av den bestämda hyrestiden om femtio år skall hyresgästen äga rätt att för enahanda ändamål få ånyo förhyra samma lokaler på villkor, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kunna anses skäligen. Anmälan härom skall dock göras två år före hyrestidens utgång.

#### § 12.

Alla tvister angående tolkningen eller tillämpningen av detta avtal även som alla frågor, där enligt någon av förestående paragrafer förutsättes överenskommelse mellan hamndirektionen och hyresgästen, men sådan överenskommelse icke kan träffas, skola avgöras enligt gällande lag om skiljemän, varvid vardera kontrahenten skall utse en skiljeman och länsstyrelsen i Malmöhus län den tredje. Kostnaderna för eventuell skiljenämnd skola bekostas av parterna till hälften vardera.